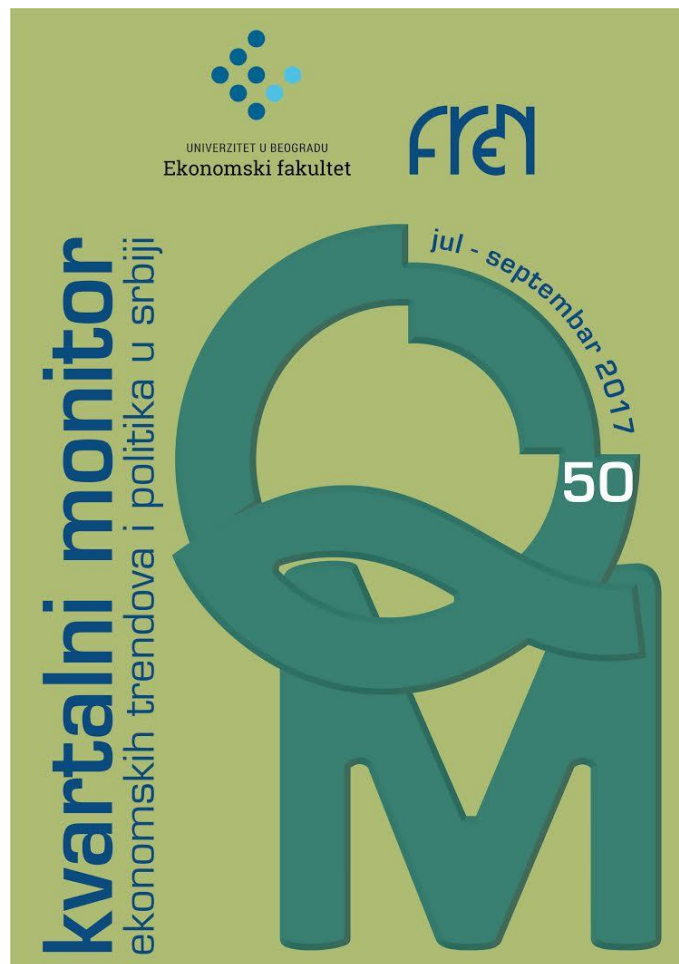

UNIVERZITET U BEOGRADU
Ekonomski fakultet

FREN Fondacija za razvoj
ekonomske nauke

Prezentacija QM50

Implemented by:
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sadržaj

- Noviji makroekonomski trendovi
- Ekonomska politika i reforme
- Lupa: “Uticaj pridruživanja Evropskoj uniji na poresku politiku Srbije” (S. Randelović)

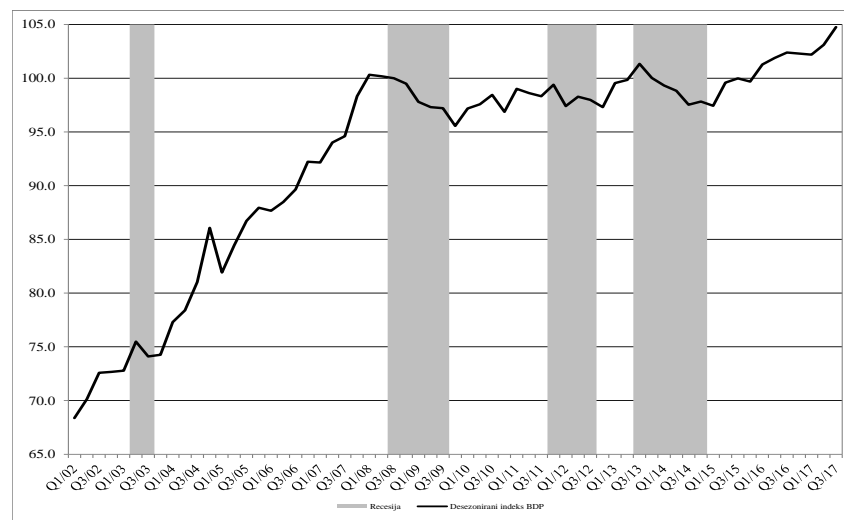
Makroekonomski trendovi

- Znatan napredak u jačanju makroekonomske stabilnosti, skroman rast privrede i mali napredak u sprovođenju reformi
- Makroekonomska stabilnost: fiskalni suficit, niska i stabilna inflacija, niske kamatne stope, smanjenje loših kredita, ...
  - ..., spoljni i javni dug su visoki, spoljni deficiti rastu
- Rast privrede ispod 2%, uz trend rasta od 3%, je razočaravajući
  - privrede Centralne i Istočne Evrope rastu preko 4%
- Reforme: mali napredak u restrukturiranju i privatizaciji preduzeća, ..., pravnoj sigurnosti, finansijskoj disciplini, zaštiti konkurencije, suzbijanju korupcije

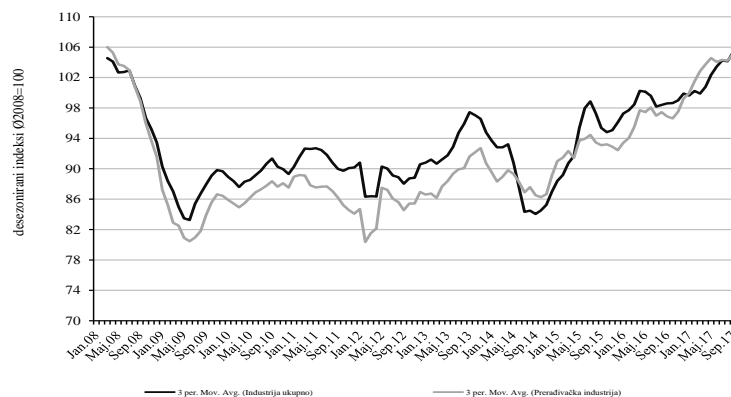
Privredna aktivnost – kratkoročni trendovi

- U Q3 rast BDP je ubrzan na 2,1% međugodišnje
- Pokretači rasta na strani tražnje su poboljšani:
  - investicije rastu 6,2%, izvoz 11,4%, a potrošnja građana i države 1,5%
- Na strani ponude rastu delatnosti koje generišu izvoz i investicije
  - industrija i građevinarstvo rastu 6,1%, promet u trgovini 5%, poljoprivreda opada za 10,2%
- U Q4 se očekuje nešto veći rast
- Bolji rezultati u Q4 su dobri za start u narednoj godini, ali neće znatnije popraviti rezultate u ovoj godini
- Procenjujemo da će rast BDP u 2017 godini iznositi 1,8%

Desezonirani rast BDP-a, (2008=100)

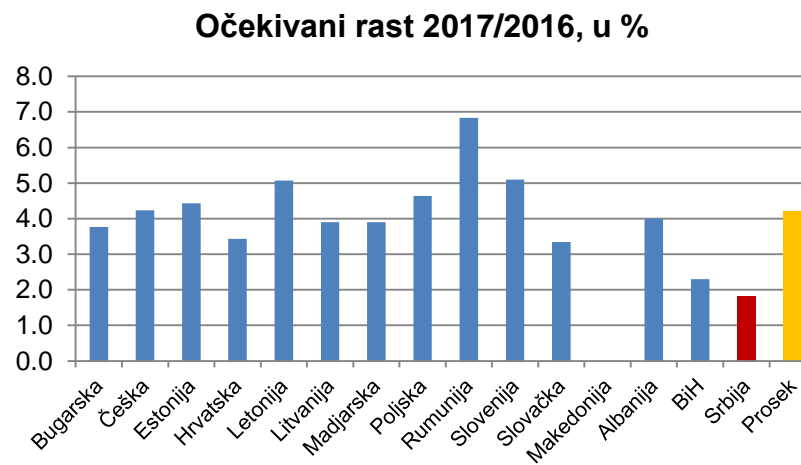
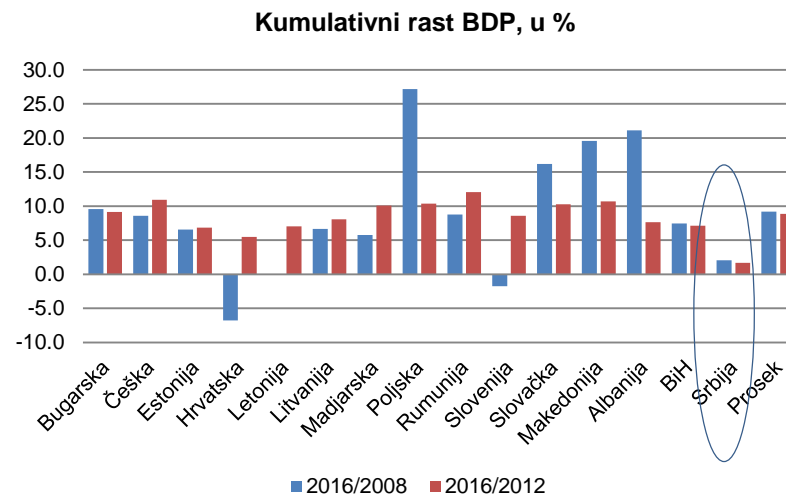

Industrijska proizvodnja (desezonirana)

Privredni rast: međunarodna poredjenja

- Trend rasta BDP u 2017 godini je spor i iznosi 2,8%
- Međunarodne okolnosti za rast su u ovoj godini bile izrazito povoljne
  - Procenjuje se da će zemlje CIE u ovoj godini ostvariti rast od 4,2%
- Rast Srbije zaostaje u ovoj godini za više od 50% za rastom zemalja CIE
  - polovina zaostatka je posledica nepovoljnih vremenskih prilika, a ostatak posledica fundamentalnih slabosti njene privrede i u manjoj meri propusta u ekonomskoj politici
- Srbija zaostaje za rastom zemalja CIE već skoro jednu deceniju
  - problemi u fiskalnoj politici do 2014. su samo jedan od uzroka zaostajanja
- Fundamentalne slabosti i propusti u ekonomskoj politici utiču na nisku stopu investicija od oko 18% BDP

Privredna aktivnost - očekivanja za 2018.

- Očekuju se povoljni međunarodni uslovi za rast privrede u narednoj godini
  - visok rast BDP i tražnje u zemljama glavnim partnerima Srbije, niske kamatne stope, povoljne cene na svetskim tržištima
  - u Srbiji su najavljene solidne ekonomske politike i određene reforme
  - rast u drugoj polovini 2017. se ubzava
- Ukoliko se ostvari prosečna poljoprivredna sezona rast BDP bi mogao da iznosi preko 4%
  - što je rezultat ubrzanja opšteg trenda rasta na preko 3% i rasta poljoprivrede za oko 10%
- Sa stanovništva tražnje u narednoj godini najveći doprinos rastu dolazi od tekuće privatne i državne potrošnje
- Očekuje se da će investicije rasti nešto brže od BDP, ali nedovoljno jer sada iznose 18% BDP

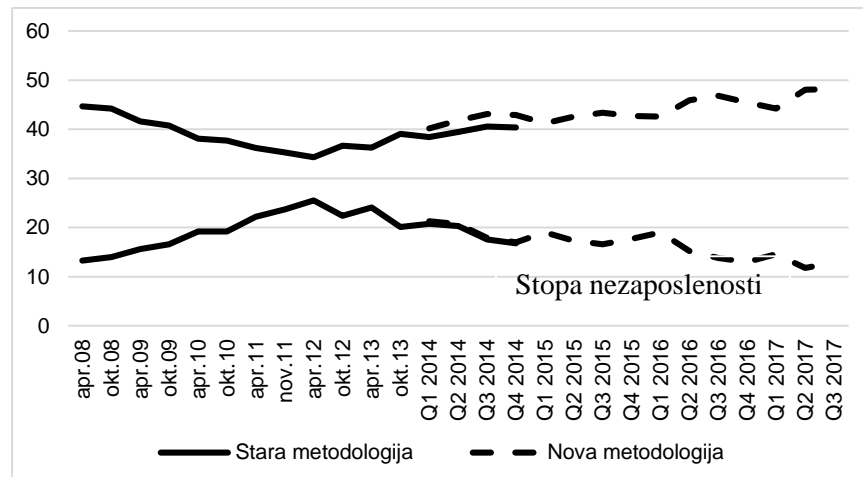
Dugoročne perspektive rasta privrede Srbije

- Za postepeno sustizanje zemalja CIE potrebno je da se trend rasta poveća na 4-5% godišnje
  - Neposredan uslov za to je povećanje investicija na nivo od oko 25% BDP
- Fundamentalni uslov za rast privatnih investicija je da položaj preduzeća i pojedinica zavisi od investicija, inovacija i dr., a ne od bliskosti sa državnim i partijskim strukturama
  - ..., za to je potreban efikasniji rad države, manje birokratije, ravnopravnost privrednih subjekata, suzbijanje korupcije, makroekonomska stabilnost, izgradnja infrastrukture, unapređenje obrazovanja
- Za rast je važno da se povećaju investicije države i javnih preduzeća
  - uslov je da se unapredi efikasnost upravljanja koja je sada među naslabijim u Evropi
- Važne su investicije u ljudski kapital, što podrazumeva rast ulaganja u obrazovanje i inovacije
- Ideja da Srbija treba da pređe sa rasta zasnovanog na investicijama na rast zasnovan na inovacijama je apsurdna
  - rast ni do sada nije bio zasnovan na investicijama – investicije u Srbije su među najnižim u CIE
  - iznos privatnog i javnog kapitala u Srbiji je nizak, a on se može povećati samo investicijama
  - nesporno je da treba povećati kreiranje i primenu inovacija, ali treba povećati i investicije
  - investicije su uslov za kreiranje i primenu inovacija
  - inovacije su važne na na svim nivoima razvijenosti, ali su ključni faktor rasta tek kad se dostigle visok nivo razvijenosti

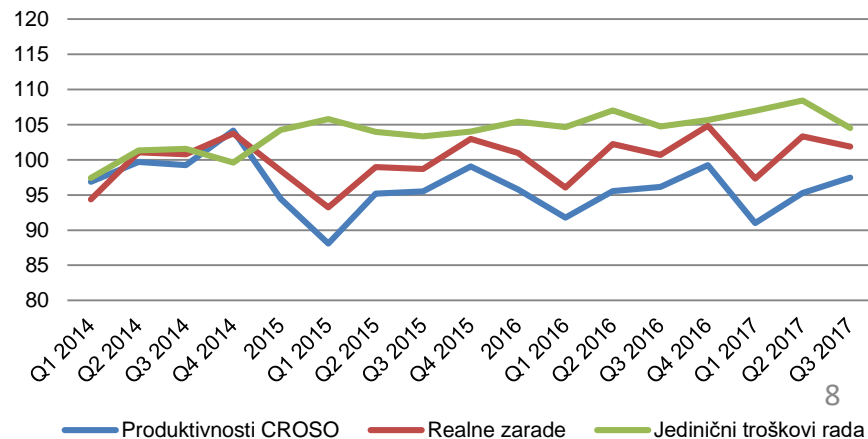
Zaposlenost i zarade

- Prema zvaničnim podacima nastavljaju se poboljšanja na tržištu rada
  - prema ARS ukupna zaposlenost je povećana za 2,4%, dok je formalna povećana za 5,5%,
  - prema CROSO registrovana zaposlenost je povećana za 2,4%
- Iznenaduje velika razlika u podacima o registrovanoj i formalnoj zaposlenosti
- Prema podacima ARS i CROSO produktivnost u nepoljoprivrednim delatnostima je porasla u Q3 u odnosu na isti period prethodne godine za oko 1,4% što je u skladu sa kretanjem realnih zarada
- Kretanje zaposlenosti i makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja u Q3 je relativno usklađeno
- Međutim, na osnovu zvaničnih podataka od 2012. ili 2014. sledi da je produktivnost značajno opala, dok su jedinični troškovi rada porasli!?

Kretanje zaposlenosti i nezaposlenosti

Pokazatelji efikasnosti tržišta rada bez poljoprivrede

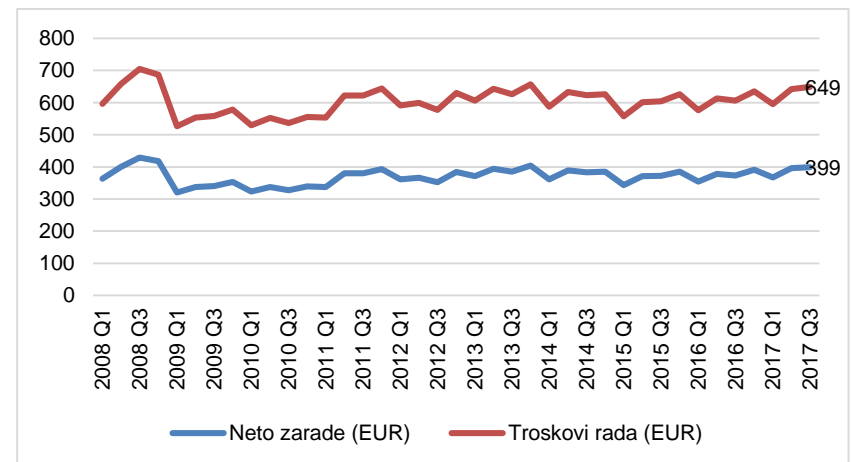
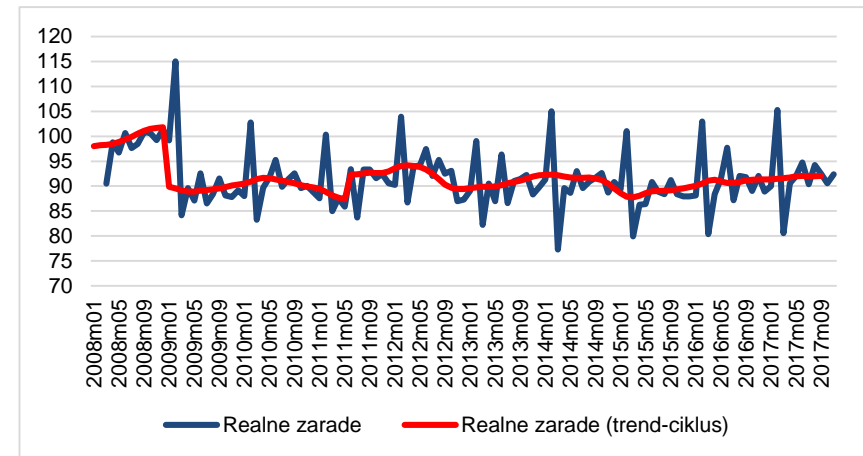

Zaposlenost i zarade

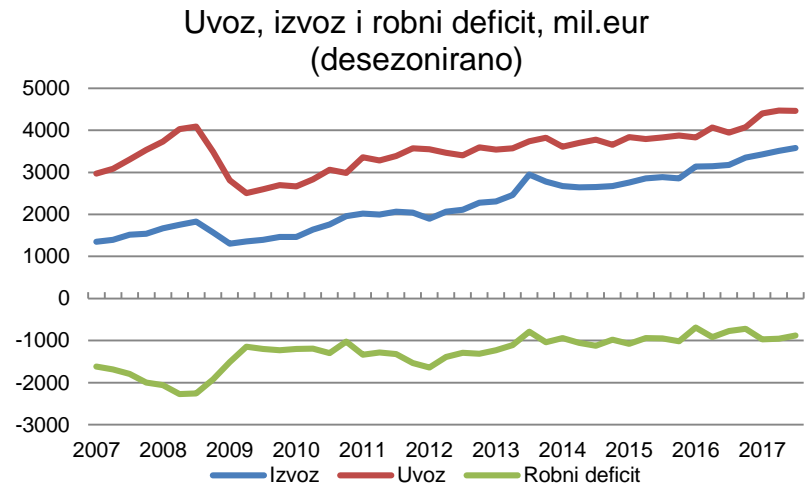
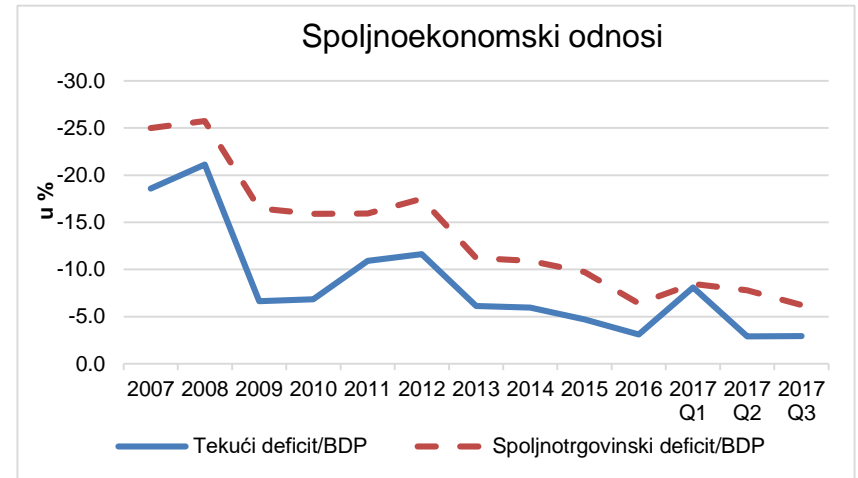
- Realne zarade u Q3 su veće za 0,9% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, što odgovara rastu BDP i produktivnosti
- Realne zarade u prvih 9 meseci ove godine su nešto veće nego u 2009. godini, slične kao u 2008. godini
  - Izgubljena decenija sa stanovišta rasta privrede i standarda
- U Q3 zarade u evrima su veće za čak 7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine
  - rast zarada u evrima je manjim delom posledica rasta produktivnosti, većim delom posledica jačanja dinara
  - brži rast zarada u evrima od rasta produktivnosti ukazuje na slabljenje međunarodne konkurentnosti privrede Srbije
- U 2017. godini zarade u privatnom sektoru rastu nešto brže nego u javnom
- U narednoj godini se očekuje brži rast zarada i javnom sektoru!

Kretanje zarada

Spoljnoekonomski odnosi

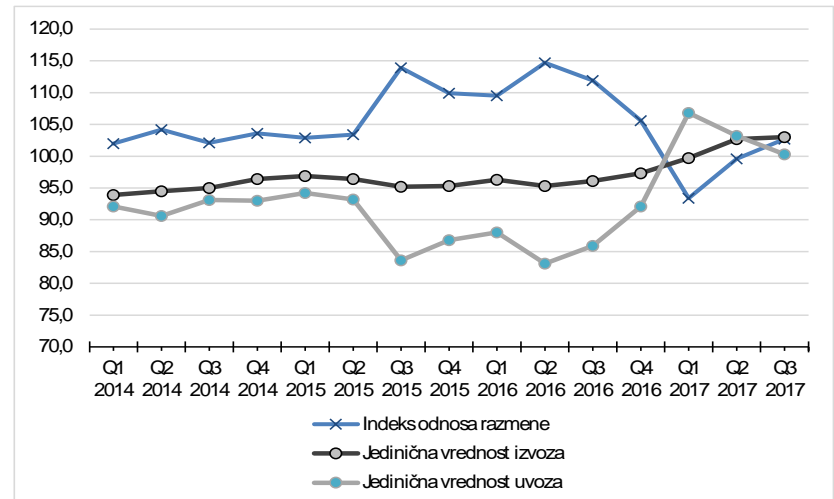
- U Q3 deficit tekućeg bilansa iznosi 2,9% što je neznatno više nego u Q3 prethodne godine (2,7%)
- Procenjujemo da će deficit tekućeg bilansa na nivou cele godine iznositi oko 4,5% BDP, što je znatno više nego u prethodnoj godini
  - uglavnom zbog loših rezultata u Q1 ove godine
- U Q3 nastavlja se snažan rast izvoza (12,7%), ali uvoz raste još brže (13,3%)
  - robni deficit je veći za 0,5% BDP nego u Q3 prošle godine
- Ubrzanje rast uvoza je verovatno posledica jačanja dinara i bržeg rasta zarada u evrima od rasta produktivnosti
- U narednoj godini očekujemo sličan ili nešto veći trgovinski i tekući deficit zbog rasta domaće tražnje i jačanja kursa dinara

Spoljnoekonomski odnosi

- U Q3 odnosi razmene su dodatno poboljšani tako da su bili nešto povoljniji nego u Q3 prethodne godine
- Odnosi razmene u toku prethodne tri godine bili su povoljni za Srbiju i uticali su na manji deficit trgovinskog i tekućeg bilansa
  - rezultati u Q1 pokazuju efekte znatnijeg pogoršanja odnosa razmene
- Prema većini prognoza u narednoj godini se očekuje blagi rast cene energeneta, koji bi mogao da dovede do umerenog pogoršanja odnosa razmene Srbije

Međugodišnji indeksi odnosa razmene, 2014-2016

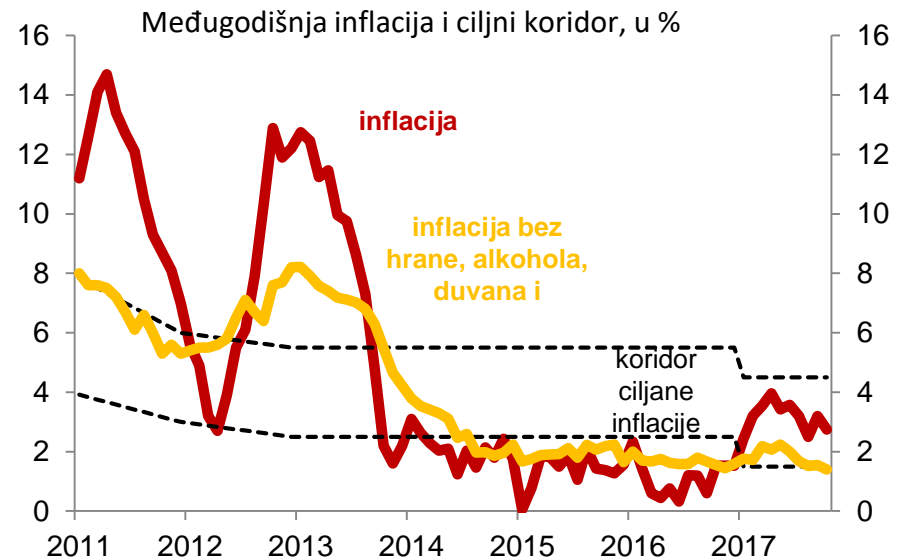

Spoljnoekonomski odnosi

- Srbija i dalje ostvaruje visok priliv stranog kapitala - u Q3 priliv iznosi 1250 miliona evra ili 12,9% kvartalnog BDP
- Osim visokih SDI (542 miliona evra) sada značajno rastu i strani finansijski krediti (322 miliona evra – uglavnom zaduživanje države) i trgovinski krediti (289 miliona evra)
- Visok priliv stranog kapitala je posledica povoljnih kretanja u Evropi, ali i makroekonomske stabilosti u Srbiji, smanjenja procenta loših kredita, jačanja dinara
- Procenujemo da će SDI u ovoj godini biti preko 2 mlrd evra, odnosno oko 6% BDP – što je sasvim zadovoljavajući iznos
- U narednoj godini mogao bi se očekivati sličan ili nešto veći priliv stranog kapitala, jer se očekuje nastavak povoljnih okolnosti na međunarodnom tržištu, ali i ubrzanje rasta privrede Srbije
- Spoljni dug je krajem juna iznosio 25,4 mlrd dinara odnosno 72% BDP
  - na opadanje iznosa spoljnog duga najviše je uticalo slabljenje USD u odnosu na evro.

Inflacija i kurs

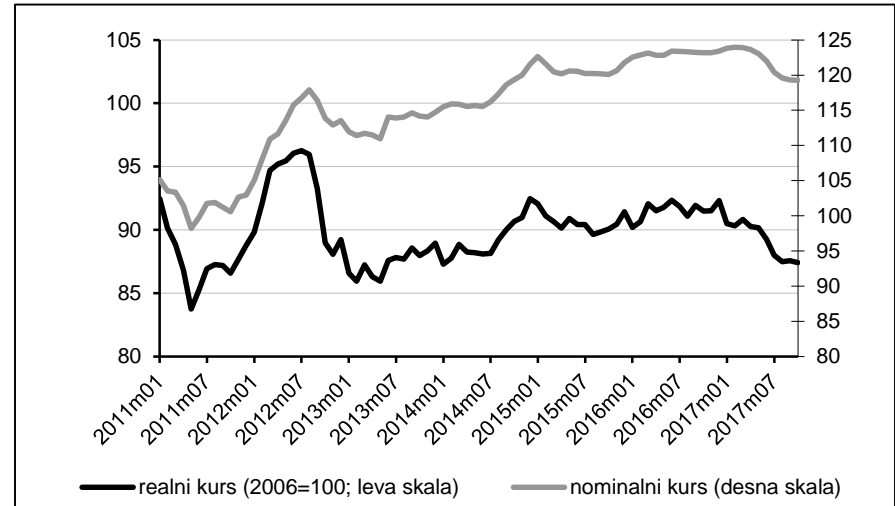
- Tokom Q3 ostvarena je blaga deflacija usled sezonskog pada cena
- Međugodišnja inflacija u Q3 i oktobru fluktuirala oko sredine ciljnog intervala NBS
- Noseća inflacija usporava u Q3 do nivoa od 1,5%, da bi se nakon spustila na oko 0%
- Da li je nakon više decenija Srbija trajno ušla u period stabilne i niske inflacije?

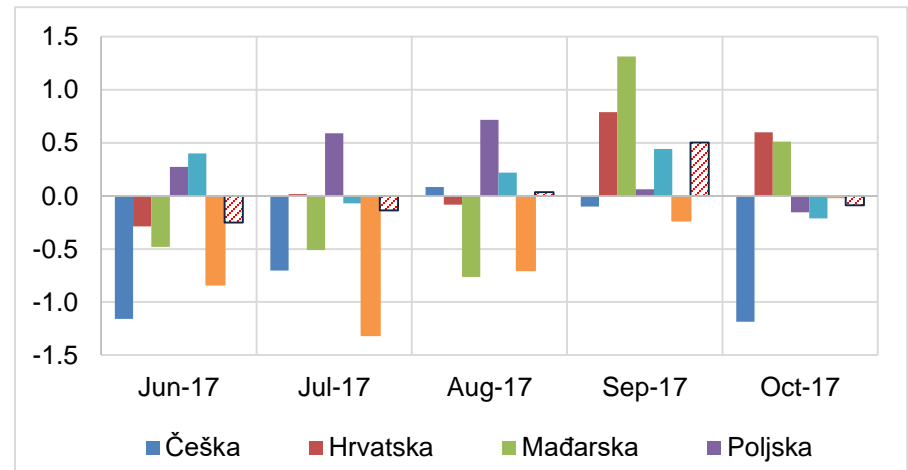
Inflacija i kurs

- Aprecijacija dinara je nastavljena i tokom Q3, dok se u oktobru devizni kurs stabilizovao
- Aprecijacija dinara od juna do septembra znatno je izraženija u poređenju s kretanjem deviznih kurseva zemalja u regionu
- Snažna realna aprecijacija u Q3 i dosadašnjem delu 2017. godine nije u skladu s kretanjem makroekonomskih fundamenata kursa: produktivnosti, spoljnog bilansa, ona je posledica faktora na finansijskom tržištu kao što su restriktivna fiskalna politika u Srbiji i ekspanzivna politika ECB
  - dinar je u prvih deset meseci 2017. realno ojačao prema evru za 5,3%, a prema dolaru za 14,5%
- Od sredine novembra dinar je malo oslabio, čemu je doprinelo trošenja državnih depozita i sezonsko vraćanja stranih kredita
  - S obzirom na nisku baznu inflaciju, stagnaciju produktivnosti i pogoršanje spoljnih bilansa ocenjujemo da nisu opravdane snažne intervencije kojima se sprečava umereno slabljenje dinara

Nominalni i realni kurs dinar/evro, prosek meseca

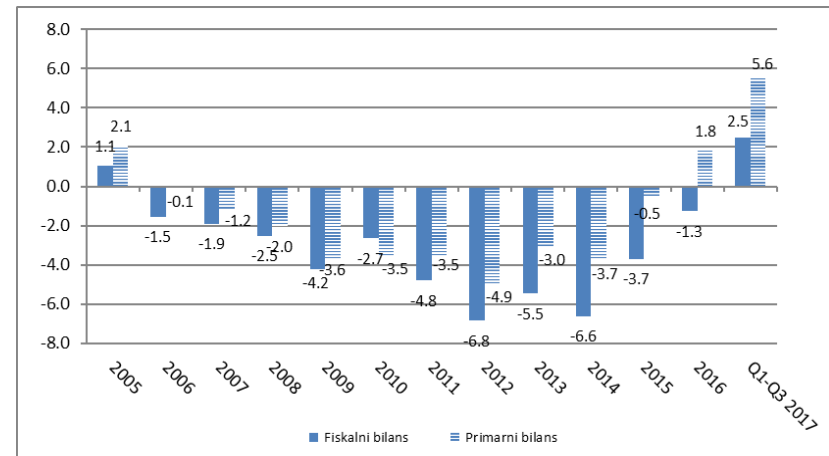
Nominalna promena deviznog kursa (u %) u odabranim zemljama

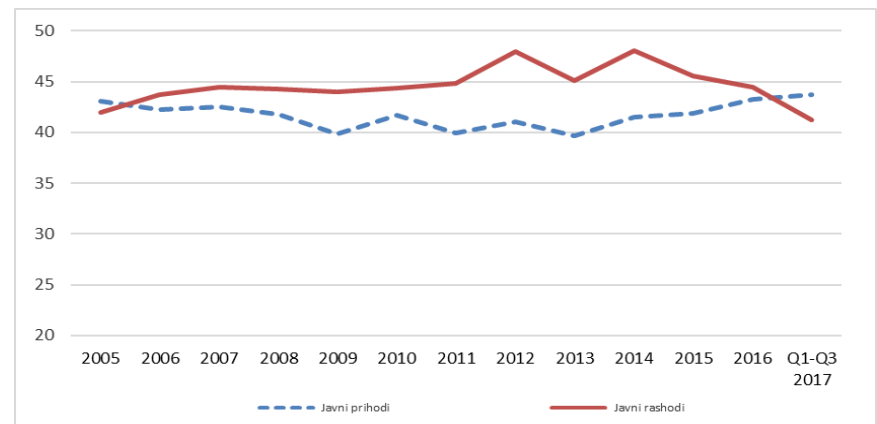
Kratkoročni fiskalni tokovi

- U Q3 ostvaren je fiskalni suficit od 37,8 mlrd. dinara (3,3% BDP-a)
  - primarni suficit iznosi 6% kvartalnog BDP-a
- Ostvareni suficit je rezultat
  - realnog međugodišnjeg rasta poreških prihoda (za 5,1%),
  - realnog međugodišnjeg pada javnih rashoda (za 3,6%)
- Poreski prihodi rastu znatno brže od BDP, zbog suzbijanja sive ekonomije, rasta potrošnje (uvoza)
- Sporiji rast rashoda je poželjan, osim u segmentu javnih investicija
- U periodu Q1-Q3 fiskalni suficit iznosi 82 mlrd. dinara (2,5% BDP-a)
  - dok primarni suficit iznosi 5,6% BDP
- Procenjujemo da će fiskalni suficit u 2017. godini iznositi 20-30 mlrd dinara (0,5-0,7% BDP)

Konsolidovani fiskalni bilans (% BDP-a)

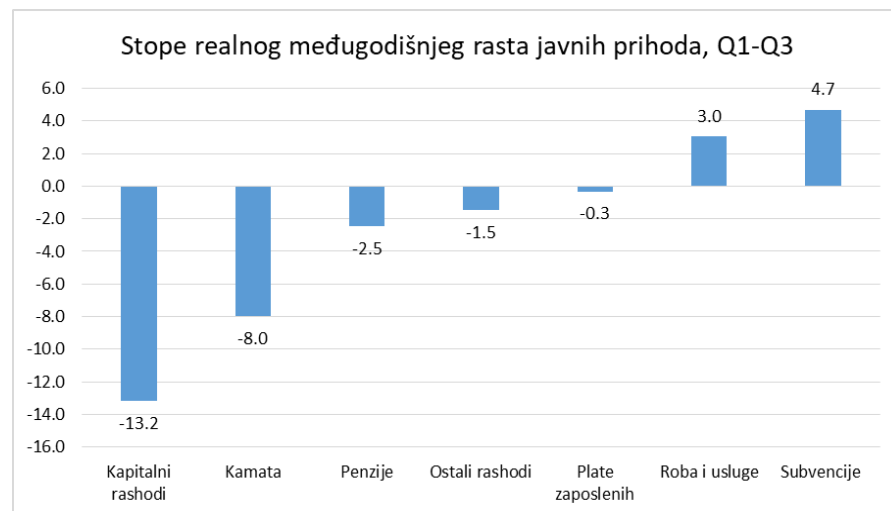
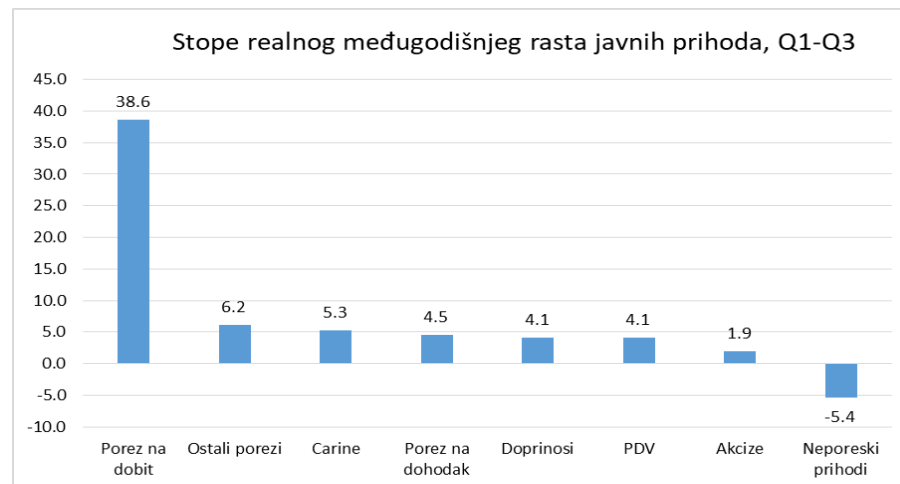

Konsolidovani javni prihodi i javni rashodi (% BDP)

Kratkoročni fiskalni tokovi

- Većina važnijih poreskih oblika u prva tri kvartala ostvarila je značajan realni rast po stopi od 4-6%
  - prihodi od poreza na dobit rastu znatno brže, a od akciza nešto sporije
- Javni rashodi su u prva tri kvartala realno opali za 2,2%
  - po visini pada prednjače javne investicije – što je vrlo negativno
  - opadaju rashodi za plate, penzije, kamate
  - rastu rashodi za subvencije i kupovinu roba i usluga

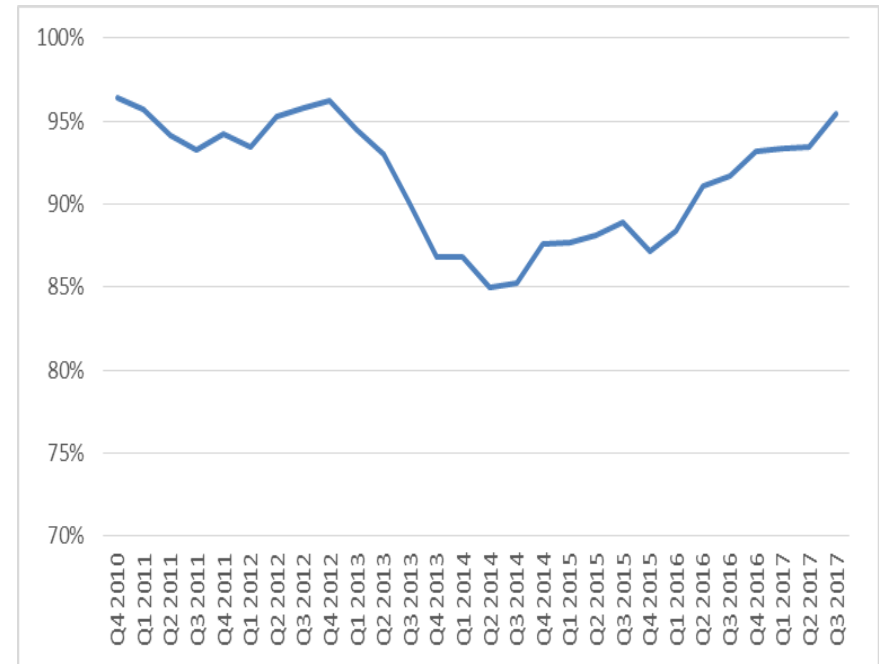

Kratkoročni fiskalni trendovi

- Visok rast naplate poreskih prihoda je posledica rasta BDP, još bržeg rasta uvoza, ..., ali i suzbijanja sive ekonomije
- Od sredine 2014. godine znatno je poboljšana naplata poreza, sada je dostignut nivo naplate iz perioda 2010-2012. godina
- Postoji još uvek znatan prostor za suzbijanje sive ekonomije
- Suzbijanje sive ekonomije je važno kako zbog rasta javnih prihoda tako i zbog ravnopravnosti učesnika na tržištu

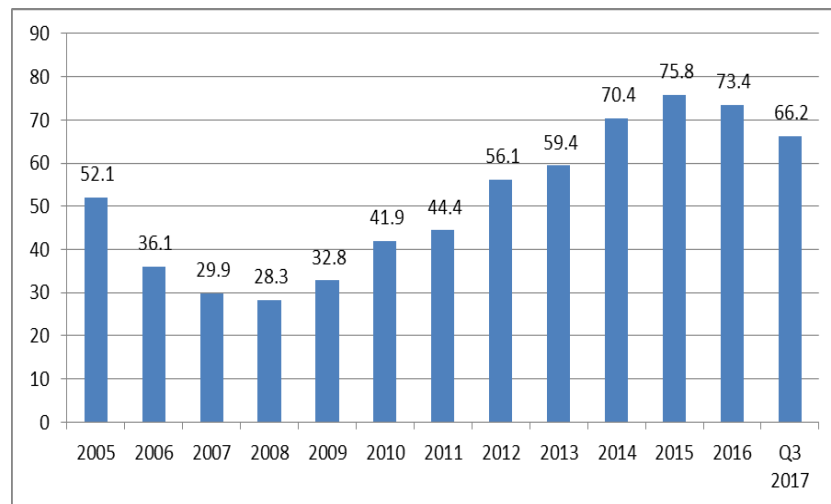
Anualizovani koeficijent C-efikasnosti u Srbiji

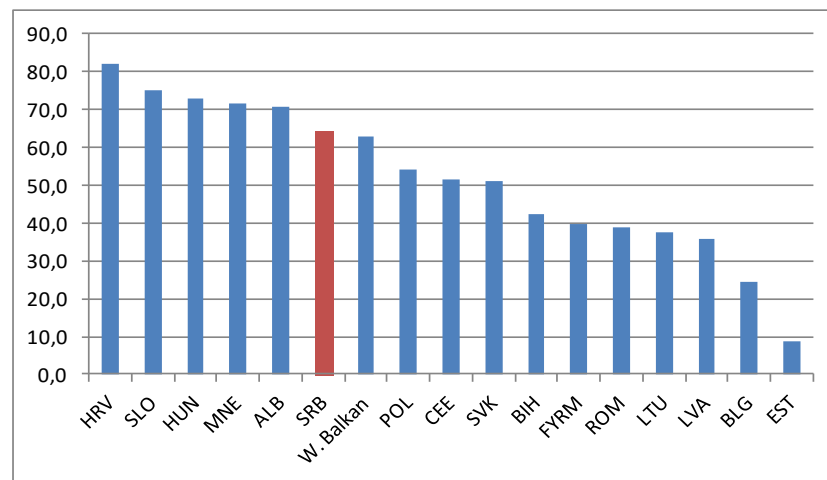
Kratkoročni fiskalni tokovi

- Javni dug Srbije na kraju septembra 2017. iznosio je 24,1 mlrd. evra (65,2% BDP-a)...
  - a sa dugom lokalnih zajednica 66,2% BDP
- Najveći doprinos smanjenju javnog duga potiče od jačanja dinara
  - uticaj jačanja dinara iznosi oko 1,3 mlrd. evra (oko 4% BDP-a)
- Rast BDP i fiskalni suficit uticali su da se učešće duga u BDP smanji za 3,2%
- Procenjujemo da će krajem godine javni dug, sa dugom lokalnih zajednica, iznositi 64-65% BDP, što je na nivou proseka zemalja Zapadnog Balkana, ali znatno više od proseka CIE
- Nizak fiskalni deficit u dužem vremenskom periodu i visok rast BDP su glavni uslovi za pad odnosa duga prema BDP
  - varijacije kurseva su ciklične i na njih ne treba računati

Kretanje javnog duga Srbije (% BDP)

Procena nivoa javnog duga na kraju 2017. (% BDP-a)

Ocena rezultata fiskalne politike u 2017.

- Opšta ocena je nesporno pozitivna – fiskalna politika je doprinela jačanju održivosti javnih finansija i učvršćenju makroekonomske stabilnosti
- Manji troškovi kamata su velikim delom rezultat fiskalne politike u prethodne tri godine
  - osim fiskalne politike na manje troškove je uticalo i jačanje dinara i pad kamatnih stopa u svetu
- Ostajemo pri oceni da fiskalna politika nije pravoremeno reagovala na sporiji rast privrede u ovoj godini, mada je za to postojao fiskalni prostor
  - javne investicije su znatno ispod plana, mada je stanje u ekonomiji zahtevalo da se one dodatno povećaju
  - uzimanje dividendi javnih preduzeća je bilo fiskalno nepotrebno i štetno za rast privrede
- Problemi sa realizacijom javnih investicija koji se ponavljaju već nekoliko godina ukazuju na izrazitu neefikasnost Vlade, nadležnih ministarstava i javnih preduzeća... ali i na potencijalnu korupciju

Ocena predložene fiskalne politike za 2018.

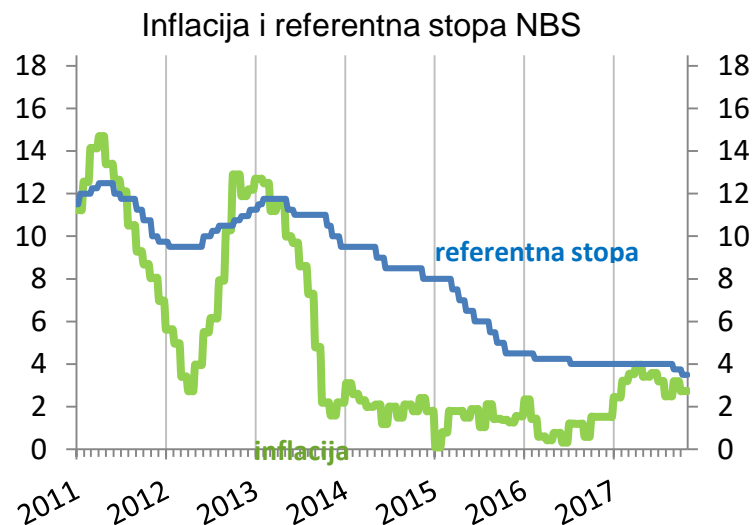
- Makroekonomske pretpostavke su realno postavljene – verovatno će rast biti brži od 3,5%
  - poreski prihodi su konzervativno planirani
- Fiskalni deficit od 0,7% BDP predstavlja dobar cilj kako sa stanovišta javnih finansije tako i sa stanovišta uticaja na privredni rast
- Dobro je što se planira solidan rast javnih investicija, ali postoji rizik da se on ne ostvari, kao i prethodnih godina
- Dobro je što se povećava neoporezivi deo zarada, kako sa stanovništa zapošljavanja slabije plaćenih radnika, tako i sa stanovništa pravičnosti
  - bilo bi bolje da su plate u javnom sektoru rasle nešto manje, a da je fiskalno rastrećanje rada bilo veće

Ocena predložene fiskalne politike za 2018.

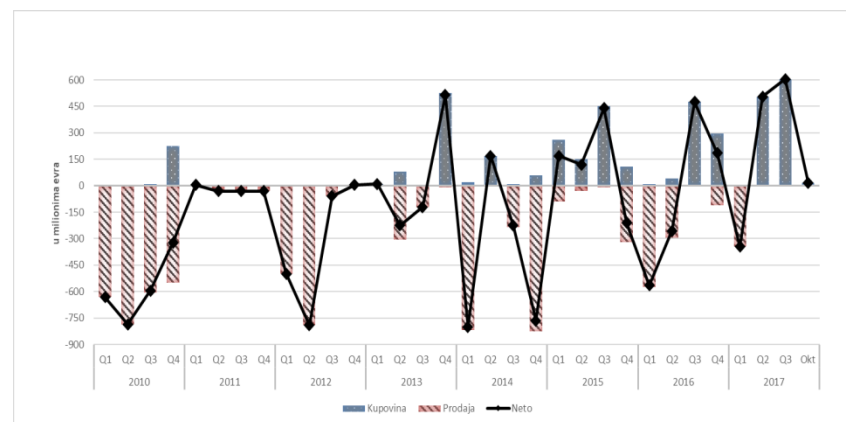
- Uzimanje dividendi javnih preduzeća je lošes sa stanovišta rasta, a pri tome fiskalno je nepotrebno
- Rashodi za subvencije državnih preduzeća, kao i rashodi po osnovu izmirenja njihovih obaveza su i dalje veliki
  - potrebno je ubrzati restrukturiranje navedenih preduzeća i privatizovati neka od njih
- Rashodi za subvencionisanje investicija su i dalje visoki, potrebno je napuštati navedenu politiku, uz unapredjenje privrednog ambijenta i ubrzanje izgradnje infrastrukture
- Fiskalna politika koja je fuskusirana na rast u narednim godinama bi podzumevala
  - smanjenje rashoda za subvencije i kamate
  - plate i penzije prate kretanje BDP, kako ne bi istiskivale ostale rashode
  - veća ulaganja u produktivne rashode (javne investicije, obrazovanje, inovacije, ekologiju)
  - rast naplate poreza
  - uvođenje nekih poreza u okviru pridruživanja EU (videti Lupu) i
  - smanjenje poreza na rad
- Važno je da se otklone fiskalni rizici koji proizilaze iz smanjenja penzija
  - u Kvartalnom monitoru je 2014. predlagano da se iznaprosečne penzije oporezuju umesto da se smanje

Monetarna politika

- Niska i stabilna inflacija sa fluktuacijama oko sredine koridora omogućila je dodatno relaksiranje monetarne politike u Q3
  - Smanjenje referentne kamatne stope u oktobru je bilo opravdano
- NBS u Q3 nastavila sa kupovinom deviza na MDT
  - ovu politiku smatramo dobrom jer je ublažavala jačanje dinara koje nije u skladu sa relativnom ekonomskom snagom privrede Srbije
- Tokom novembra NBS počinje da prodaje devize kako bi sprečila slabljenje dinara
  - smatramo da su ove intervencije preterane jer je inflacija niska, privreda Srbije raste sporije nego zemlje u okruženju, spoljni defцитi rastu,...
- U ovoj godini aprecijacija i deprecijacija je bila pod uticajem promena u fiskalnoj politici
  - u periodima povlačenja dinara na depozite države dinar je jačao, a u periodu trošenja depozita dinar je slabio

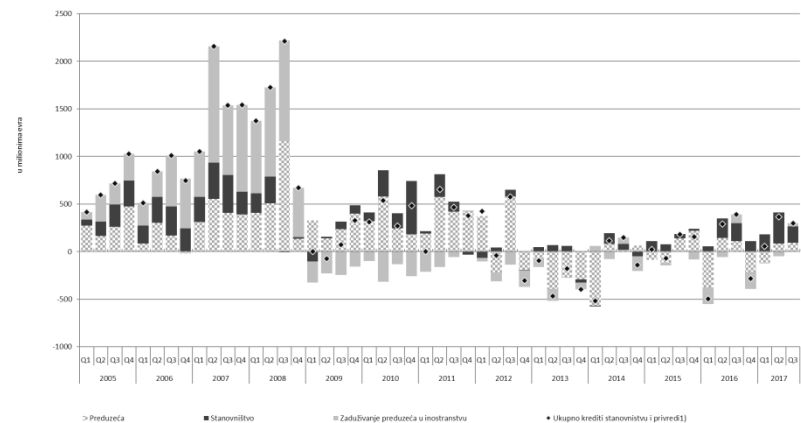
NBS intervencije na međubankarskom deviznom tržištu

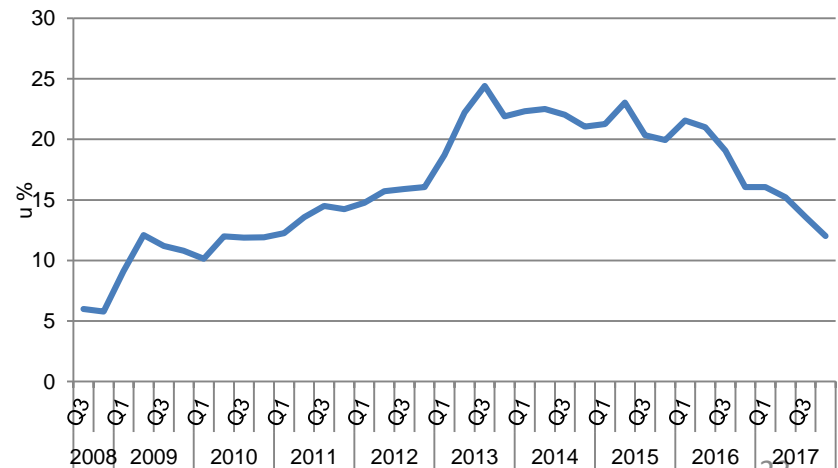
Kreditna aktivnost banaka

- U Q3 je nastavljen spor rast kreditne aktivnosti
  - moguće je da je spor rast kredita privredi prikriven velikim otpisima kredita
  - posle dužeg period rasta prekogranični krediti privredi
- Nastavljen rast kreditnog potencijala banaka u Q3
  - usled većeg zaduživanja u inostranstvu, rasta domaćih depozita, ali i kapitala i rezervi banaka
- U Q3 je ostvaren veliki napredak u rešavanju problema loših kredita
- Smanjenje % loših kredita, niske kamatne stope i rast kreditnog potencijala banaka stvaraju dobru osnovu za rast kreditne aktivnosti u narednoj godini

Promena stanja kredita, milioni evra

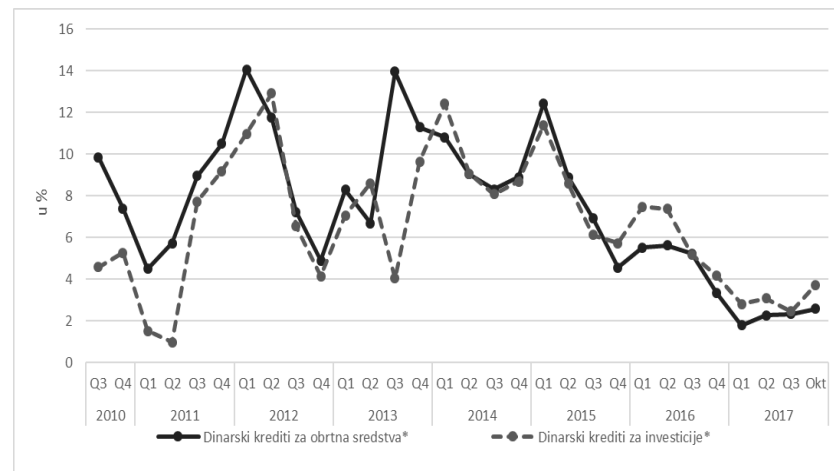
Loši krediti u %

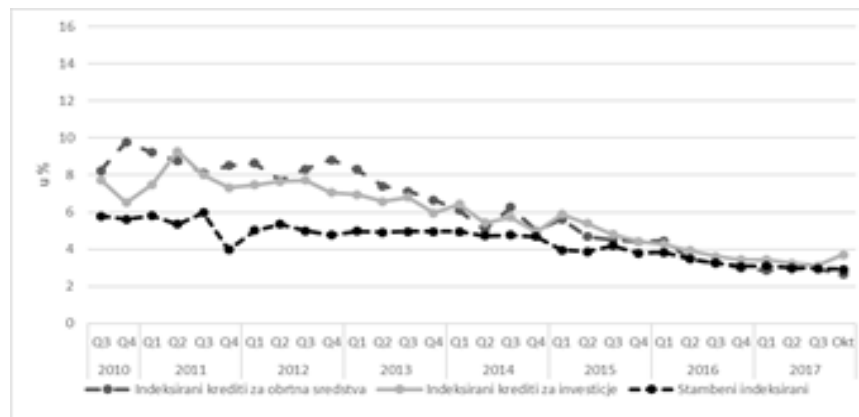
Kamatne stope na kredite banaka

- Kamatne stope flukturiraju na niskom nivou
  - tokom Q3 su blago opale, dok su u oktobru blago porasle
- U narednoj godini se očekuje da relne kamatne stope ostanu stabilne, na niskom nivou
- Važno je da se nastavi sa smanjenjem rizika zemlje i rešavanjem problema loših kredita kako bi se očekivani rast kamatnih stopa u EU u što manjoj meri preneo na Srbiju

Realne kamatne stope na dinarske kredite u %

Kamatne stope na indeksirane kredite u %

UTICAJ PRIDRUŽIVANJA EVROPSKOJ UNIJI NA PORESKU POLITIKU SRBIJE

dr Saša Randelović

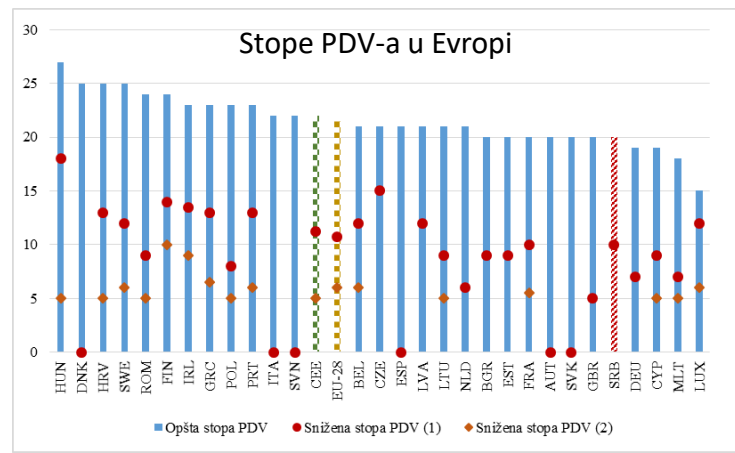
Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu

Poreska politika u EU: institucionalni okvir

- Evropska unija: carinska i monetarna unija vs. delimična poreska harmonizacija
  - Nacionalni poreski suverenitet, ali u skladu sa EU direktivama
- Usklađivanje pravnih, ekonomskih i društvenih institucija sa pravilima EU: 35 funkcionalnih poglavlja
- Poglavlje 16 – Oporezivanje:
  - Znatna harmonizacija poreza na potrošnju poreza (indirektnih poreza)
  - Delimična harmonizacija poreza faktore proizvodnje (direktnih poreza)
  - Administrativno-tehnička saradnja i sistemska razmena informacija
- Kako će usklađivanje sa pravilima EU uticati na poresku politiku u Srbiji?

Harmonizacija indirektnih poreza: PDV

- Harmonizacija indirektnih poreza u cilju otklanjanja barijera za funkcionisanje Jedinog tržišta
  - Mandat dat Osnivačkim ugovorom EU i Ugovorom o funkcionisanju EU
  - Harmonizacija traje od kraja 60-ih godina
- Okvir za harmonizovani evropski sistem PDV – *Direktiva o zajedničkom PDV sistemu u EU (2006)*
  - Direktivom uređeni gotovo svi bitni elementi PDV
  - Široko definisana poreska osnovica, limitirana lista oslobođenja, potrošni tip, kreditni metod, princip odredišta, minimalne stope
    - Standardna stopa - minimum 15%, do dve snižene stope – minimum 5%
  - Evropski sistemi za razmeni PDV podataka (*VIES i MOSS*)

Harmonizacija indirektnih poreza: PDV

- PDV sistem u Srbiji
  - Zasnovan na EU-modelu PDV, u velikoj meri usklađen sa EU direktivama
  - ...ali određene promene će biti neophodne
- Promene u PDV sistemu Srbije u cilju usklađivanja sa direktivama EU
  - Ukidanje nekih oslobođenja: PDV na prvi stan, uvoz opreme za invalide, oslobođenje za verske zajednice, isporuka dobara za finalnu potrošnju u Slobodnim zonama
  - Revidiranje liste dobara i usluga oporezovanih po sniženoj stopi: prirodni gas, toplotna energija, prvi promet nekretnina
    - *De facto: povećanje PDV sa 10% na 20% na ove proizvode*
  - Smanjenje limita za PDV registraciju sa oko 66 hiljada evra na oko 5 hiljada evra
  - Efektivna primena pravila o refundaciji PDV nerezidentnim kupcima
  - Uspostavljanje i integracija odgovarajućih informacionih sistema za razmenu PDV podataka

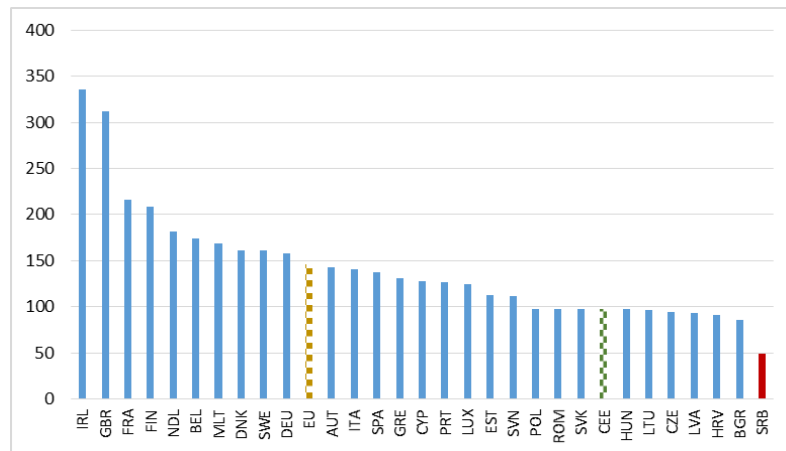
Harmonizacija indirektnih poreza: akcize

- Bilansni značaj akciza u Srbiji velik (među najvećima u Evropi)
  - Usklađivanje sa EU direktivama može da ima osetan fiskalni efekat
- Harmonizacija akciza u EU počela nešto kasnije od harmonizacije PDV, ali je dostignut znatan nivo usklađenosti – tri direktive:
  - Horizontalna direktiva: opšti okvir za proizvodnju, promet i kontrolu akciznih proizvoda
  - Strukturna direktiva: predmet oporezivanja
    - Alkoholni proizvodi: sva alkoholna pića
    - Duvanski proizvodi: cigarete, cigare, cigarilosi, duvan
    - Energenti: benzin, kerozin, gasna ulja, TNG, prirodni gas, ugalj, koks, električna energija
  - Direktiva o harmonizaciji stopa akciza: propisane minimalne akcize
- Zemlje članice imaju pravo da uvode akcize po stopi većoj ili jednakoj od minimalne, kao i da uvode akcize na ostale proizvode (npr. kafu, šećer i sl.)

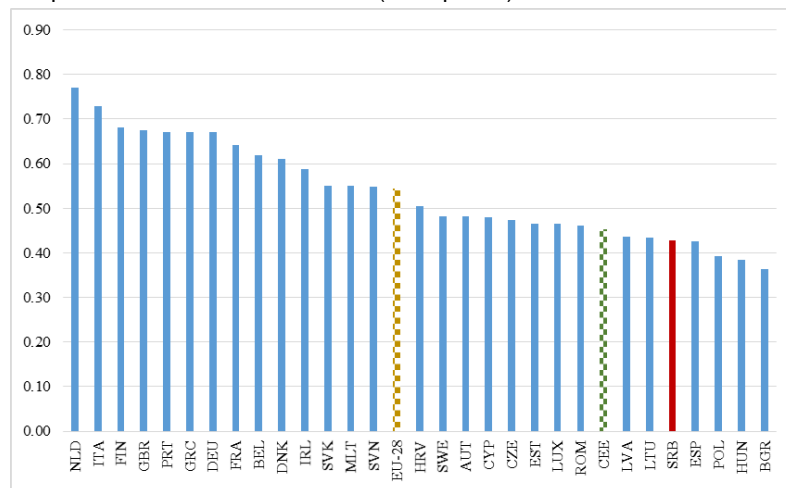
Harmonizacija indirektnih poreza: akcize

		<i>Osnovica</i>	<i>Srbija</i>	<i>EU min na Evropa</i>	<i>Jugoistoč</i>
Alkoholna pića	Pivo	EUR/lit	0,19	0,09	0,19
	Vino	EUR/lit	0	0	0,28
	Ostala niskoalkoholna pića	EUR/lit	0,17	0,45	0,92
	Pića sa visokim procentom (>22%) alkohola	EUR/lit	0,99-2,51	2,2-5,28	
Duvanski proizvodi	Cigarete	EUR/1000 kom	48,5	90	72,1
	Cigare i cigarilosi	EUR/1000 kom	180	12	
	Duvan	EUR/kg	31,7	22-54	
	Tečnost za elektronske cigarete	EUR/ml	0,03	-	0,14
Energenti	Olovni benzin	EUR/1000 lit	447,15	412	
	Bezolovni benzin	EUR/1000 lit	406	359	404,47
	Dizel	EUR/1000 lit	446	330	392
	Kerozin	EUR/1000 lit	413,17	330	
	Lož ulje	EUR/1000 kg	446	15	
	Biogoriva	EUR/1000 lit	422,52	-	
	TNG	EUR/1000 kg	173,25	125	119,4
	Prirodni gas	EUR/ giga džul	-	0,15-2,6	
	Ugalj i koks	EUR/ giga džul	-	0,15-0,3	
	Električna energija	EUR/ giga džul	4	0,5-1	0,5
Kafa	Nepržena kafa	EUR/kg	0,69	-	0,4
	Pržena kafa	EUR/kg	0,86	-	
	Ljuspice i opne od kafe	EUR/kg	0,94	-	
	Ekstrakti, esencije i koncentрати kafe	EUR/kg	1,29	-	

Stopa akciza na cigarete u Srbiji i EU (EUR/1000 cigareta)

Stopa akciza na bezolovni benzin (EUR po litri)

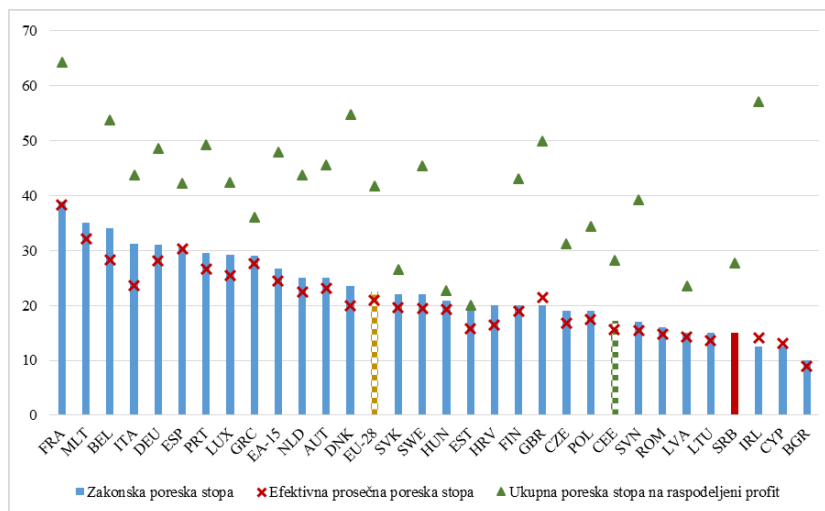
Harmonizacija indirektnih poreza: akcize

- Sistem akciza u Srbiji uspostavljen 2001. godine, i od tada više puta menjan
  - Predmet oporezivanja: alkoholna pića, duvanski proizvodi, energenti i kafa
- Akcizni sistem Srbije uporediv sa evropskim, ali će u procesu pridruživanja EU ipak biti potrebne brojne promene:
  - Energenti: uvesti akcizu na prirodni gas, uglj i koks, *ad valorem* akcizu na struju transformisati u specifičnu
  - Duvanski proizvodi: znatno povećanje akciza na cigarete (sa oko 50 evra na 90 evra na 1.000 komada)
  - Alkoholna pića: promena načina iskazivanja akcize (prema sadržaju alkohola, a ne prema tipu pića), uvođenje akcize na alkoholna pića proizvedena u domaćoj radinosti
  - Usklađivanje pravila o iznosu akciznih proizvoda za ličnu upotrebu čiji je uvoz oslobođen od akciza
  - Uključivanje u Evropski sistem za kontrolu tokova akciznih proizvoda

Harmonizacija direktnih poreza: porez na dobit

- Stepen harmonizacije direktnih poreza znatno niži nego kod indirektnih
  - 3 direktive u vezi sa oporezivanje dobiti pravnih lica
    - Direktiva o oporezivanju poslovnih reorganizacija
    - Direktiva o matičnoj i zavisnoj kompaniji
    - Direktiva o oporezivanju kamata i autorskih naknada
  - Konvencija o arbitraži i Uputstvo o oporezivanju dobiti preduzeća
  - Oporezivanje dohotka građana i imovine gotovo u potpunosti u nadležnosti zemalja članica

Stope poreza na dobit u Evropi

Harmonizacija direktnih poreza: porez na dobit

- Sistem poreza na dobit u Srbiji uporediv sa evropskom praksom. Ipak, potrebna određena parametarska usklađivanja:
  - Otklanjanje dvostrukog oporezivanja u transakcijama sa zemljama članicama – na primljene dividende (metod kredita ili metod izuzeća), na isplaćene dividende (metod izuzeća)
  - Ukidanje poreza po odbitku na kamate plaćene pravnim licima iz zemalja članica
    - Širenje poreske olakšice za porez na kamatu od državnih hartija od vrednosti?
  - Promena propisa u vezi sa odlaganjem poreskih obaveza u slučaju poslovnih reorganizacija
  - Pristupanje Konvenciji o arbitraži
- Administrativno-tehnička saradnja i integracija u evropske sisteme razmene poreskih podataka
- EU lista zemalja „poreskih rajeva“
  - Kriterijumi: transparentnost (razmena poreskih podataka), fer poreska konkurencija, postojanje stvarne privredne aktivnosti
  - Na listi od decembra 2017. nalazi se 17 zemalja i/ili poreskih jurisdikcija

Osnovni zaključci

- Poreski sistem Srbije u znatnoj meri usklađen sa pravilima EU i sa praksom u zemljama članicama
- Neće biti potrebne radikalne promene, ali će biti neophodno sprovesti veći broj parametarskih promena
- Do kada se promene moraju sprovesti?
  - Potpuno usklađivanje propisa potrebno sprovesti do zatvaranja poglavlja 16.
  - Primenu nekih odredbi moguće odložiti do dana pristupanja EU
- Koliki je manevarski prostor u pregovorima?
  - Najveći deo pregovora se odnosi na dinamiku usklađivanja
  - Moguće u nekim slučajevima dogovoriti tranzicioni period usklađivanja i nakon ulaska u EU
  - U nekim slučajevima moguće dogovoriti odstupanje od opšteg pravila (ako je to dozvoljeno EU pravilima)
- Očekuje se da usklađivanje sa pravilima EU utiče na rast poreskih prihoda:
  - Širenje obuhvata i osnovice, ukidanje olakšica, povećanje stopa, efektivnija kontrola
  - Prostor za smanjenje nekih poreza u budućnosti?

Literatura

- Arsić M. & S. Randelović (2017). *Ekonomija oporezivanja – teorija i politika*, CID Ekonomski fakultet, Beograd.
- Bénassy-Quéré, A., Trannoy, A., & Wolff, G. (2014). Tax harmonization in Europe: Moving forward. *Notes du conseil d'analyse économique*, (4), 1-12.
- European Commission (2016). *Screening Report Serbia: Chapter 16 – Taxation*, MD 173/16
- European Commission (2017). *Taxation Trends in the EU*

Hvala na pažnji!